

rozvojového poradenství a aplikovaného výzkumu. Na druhou stranu americké školy a školské distrikty jsou odpovědné za dosahované výsledky prostřednictvím systému vnější akontability, jejímž základem je povinné reportování řady údajů a každoroční standardizované testování všech žáků ve 3.–8. ročníku. Spravedlivost a snižování nerovnosti mezi žáky a skupinami žáků je přitom základním cílem i hlediskem tohoto systému.

Pojetí inkluze se v USA vyvíjí od úzkého chápání (desegregace, vzdělávání majority společně se žáky se speciálními potřebami) k ideji excelence pro všechny žáky a garantování úrovně dosahovaných výsledků (standards, připravenost pro další studium a kariéru). Navzdory stále rostoucí diverzitě žákovské populace (např. méně než polovina žáků jsou nyní běloši, pro velké množství žáků není angličtina prvním jazykem) se daří udržovat stabilní celkové vzdělávací výsledky. Lze to přičítat i soustavné pozornosti, která je věnována podmínkám a dosahovaným výsledkům různých podskupin žáků. V konkrétních podskupinách či komunitách však přetrvávají značné problémy.

Reformní opatření zaměřená na snižování nerovnosti v posledních dekáдах přinesla velké množství poznatků o úspěšných, ale i neúspěšných postupech v oblasti datových systémů pro monitorování školství v oblasti inkluze a rovnosti, tvorby metrik vzdělávacích výsledků a dalších ukazatelů pro hodnocení podmínek a výsledků práce škol. Klíčovými podmínkami pro jejich vybudování byl nadstranický konsenzus politických sil na základních principech řízení školství a dosažení společenské shody o cílech vzdělávání (čtenářská a matematická gramotnost, dokončení sekundárního vzdělávání a připravenost pro postsekundární studium a přechod na pracovní trh).

Obecné trendy

Jedním z rysů, které mají všechny popsané systémy společné, je snaha o rozhodování podložené daty (data based decision making). Všechny vybrané systémy se snaží vytvořit kulturu, v níž se učitelé a ředitelé dat nebojí, ale naopak s nimi co nejvíce pracují. Daty rozumíme nejen výsledky testů (i když ty často hrají zásadní roli), ale také další ukazatele: demografické charakteristiky žáků umožňující např. disagregovat data nebo vytvořit panely škol pracující v podobných podmínkách a s podobnou žákovskou populací, informace o absolventech, učitelích, o nabízeném kurikulu a o procesech výuky ve škole, o chování žáků a non-kognitivních výsledcích atd. Současně jde o to, aby také výběr způsobů intervence ve škole (např. výběr cílů a metod rozvoje pracovníků školy, výběr inovací zaváděných do výuky) byl podpořen doklady o tom, že byly ve srovnatelných podmínkách již vyzkoušeny a projevíly se jako efektivní.

Data jsou zlý pán, ale dobrý služebník. Obecná doporučení říkají, že je potřeba měřit to, co je důležité, zpřístupnit data těm, kdo je potřebují, a současně zajistit důvěrnost dat a jejich ochranu před únikem a zneužitím. S tím souvisí potřeba získat si důvěru všech partnerů (učitelů, rodičů, žáků, zřizovatele), že data budou sloužit ve prospěch dětí, že jsou důvěryhodná, spolehlivá a chráněná.

Předchozí kapitoly také naznačily různorodé způsoby využití získaných dat. Jednou z možností je kategorizace škol (Hopkins et al., 2014). Ta umožňuje soustředit pozornost na ty školy, které dlouhodobě vykazují neuspokojivé výsledky, a jim poskytnout cílenou podporu. Nejnovější poznatky zároveň ukazují, že nejefektivnější je hodnotit současně větší skupiny škol v dané komunitě – pokud se totiž předmětem cílené pozornosti stává jednotlivá škola, hrozí, že bude docházet ke zlepšování jedné školy na úkor sousedních (úspěšná škola přetáhne lepší žáky i učitele). Tento efekt byl v zahraničí opakovaně popsán. Takové „zlepšení“ jedné školy však do určité míry jen znamená přesun problémů jinam. Zároveň se ví, že i když vzniknou jednotlivé „kvalitní“ školy, samovolné šíření úspěšných praktik do sousedních škol neprobíhá příliš intenzivně. S tím jde ruku v ruce snaha, aby odpovědnost za kvalitu procesů a výsledků